

tos extat, Venetos, olim huius loci Consules Clarissimos, atque apud alios plures, qui olim hæc loca peragrarunt, & opobalsamū à nonnullis Dominis Turcis acceptum illuc comportarunt, probè an ipsum verum sit, cognoscent. ABDEL. Multum tamen Auicenam admiror, qui dixerit, à gossypio, hunc succum aqua ablui posse, cum tamen superius dixerit, ipsum in aquam instillatum coagulari ac densari: quod cum verum sit, quomodo in gossypio receptum, ac imbibitum, aqua ab ipso ablui poterit? hoc enim fieri non posse cuique patebit. Est demum alterum opobalsamum ex seminibus balsami expressum, cuius etiam inter adulterata nuper recensuimus, quod pro vero succo opobalsami aliquando venditur, quod tamen facile, vt dictum est, ex obscuriore eius odore, amarioreque sapore à vero diuersum ab his esse comprehenditur. Ac de opobalsamo hæc à nobis dicta sufficiant. Restat modo, vt de balsami fructibus, & virgis loquamur, quando multi quoque non desint, qui contendant verum neque carpobalsamum, neque xilobalsamum esse.

Veri carpobalsami, & xilobalsami cognitio, & consideratio.

Cap. VI.

ALPINVS.

ACTENVS balsami plantæ, atq; ab ea educti succi ambiguitates omnes vir doctissime dissoluisti, veritatemque ita claram effecisti, vt de arbore, ac succo nostri amplius contendere non debeât, sed ipsum potius agnoscere, atque in vsum medicinæ restituere, quod quidem facientes summa laude digni erunt, tantum auxilium in vsum reuocantes, atque recipientes. Cum nemo nostrum dubitet amplius veri opobalsami ex Aegypto, & Syria in Italiam cōportari, quod facile à nuper adductis notis ibi an syncerum sit, cognoscetur. Restat modo, vt de eiusdem plantæ fructibus, & virgis, quod apud nostros dubij super sit ab illorum animis euellas. Quando vulgaria semina, pro vulgari falso carpobalsamo à multis recepta, quorum ad nos singulis annis multa copia aduehitur, verum esse antiquorum carpobalsamum me iudice etiam affirmandum sit. Animaduertendum tamen est, duplex genus carpobalsami circumferri &

D E B A L S A M O

ri & vtrumque pro balsami seminibus apud nonnullos recipi, quorum vnum semen est terebinthi magnitudine, atque ferè etià forma, rotundumque & oblongum, ouo simile, in extremis acutum, flauum, folliculo nigro rubescente vndique contextum; Hocque verum est antiquorum carpobalsamum. Alterum vero pseudo-carpobalsamum huic admodum magnitudine, colore, figuraque est simile; differt tamen à vero, quia ipso est oblongius, ex medietate tantum folliculo contextum est, nam illud extremum, quod suo pediculo appensum est, folliculo caret, minimeque eo totum contegitur, sed tantum ad eius vsque medietatem, de hoc uero, quod falsò pro balsami semine me iudice recipitur, non loquimur. quamquam odoratum sit, atque aromaticum. Illudque fortassè esset, quod olim Dioscoridis tempore ex Petra oppido Arabiæ pro carpobalsamo asportabatur, & quo uerum carpobalsamum adulterabatur, si piperis saporem præferret. De altero uero ab hoc prædictis notis discrepante, quod præsertim à falso differt, quia totum folliculo suo contextum est, quando falsi, ut iam dictum est, tantum medietas folliculo contexta appareat, a nobis sermo habendus est. Audio nunc Venetijs omnes pharmacopolas consilio excellentissimi collegij medicorum in componenda theriaca, atque mitridatio, pro ueris balsami fructibus Iuniperi fructus substituere, quod quanta dignum reprehensione sit, ac in quanto illi uersentur errore, uobis doctissimis uiris nunquam latuit. Et utinam nunc perspectis rationibus iidem non permittant sine his tanto artis cum dedecore (quando hæc omnia non sit difficile apud eos reperiri) Theriacam atque alia medicamenta amplius parari; sed uereor, ne magis in antiquis erroribus persistere, quam rei ueritatem amplecti uelint. A B D E L. Quid? etiam ne fructus balsami, quorū in Italiam; aliaque loca hinc copia multa aduecta, illis non deest, negant ueros esse, atque pro eis in componenda theriaca alijsque medicamentis baccas Iuniperi substituunt? quid de te audio? pudet me tantorum medicorum, qui hos hætenus ueros fructus neglexerint, minimeque his utantur. Sed quibus rationibus adducti, negant ista semina meritò ex te pro uero antiquorum carpobalsamo recepta, ueros esse fructus balsami. An non ipsorum magnitudo, color & forma ad eos recognoscendos satis illis erunt? Theophrastus dixit: illos esse similes therebinthi fructibus magnitudine, figura ac colore. Et clarius Serapio ex Dioscoridis mente hunc

hunc in modo eos descripsit: Et granum quidem ipsius, quod no-
 minatur carpobalsamum, est granum rotundum ad longitudinem
 aliquantulum tendens ad acuitatem in ambobus capitibus, in me-
 dio uero grossius. Cuius color tendit ad rubicunditatem, & est
 plenum, graue, mordēs linguam mordicatione aliqua non multa,
 & quando frangitur interius habet humiditatem similem melli, &
 eius odor est bonus. At Dioscorides addidit hoc semen redolere
 opobalsamum. Certè, ut uerum fatear, fructus balsami ab Italis
 tuis medicis, atque pharmacopeis neglecti, tum Serapionis descri-
 ptioni omnino respondere cognoscuntur, tum etiā notis à Theo-
 phrasto allatis, quando hi colore, figura, atque magnitudine uere
 fructibus terebinthi proximi spectentur. Serapio uero eos multo
 diligentius ac exquisitius declarauit, qui ipsos grana esse rotunda
 statuit, oblonga, extremis acutis, & medio crassiore, ad coloremq;
 subrubrum tendentia, grauium plenaque esse, ac modice gustum
 mordentia, quæ intus substantiam melli similem habent. Ex qui-
 bus notis vulgare carpobalsamum uerum omnino esse certissime
 ostenditur, sed quamobrem isti negant hos, ueros balsami esse fru-
 ctus, scilicet carpobalsamum antiquorum? ALPIN. Omnes
 uno ore prædicant prædicta semina non una, at omnibus carere
 prædictis notis, quibus ea prædita esse Dioscorides omnium anti-
 quorum in plantarum descriptione facile primus, memoriæ olim
 prodiderat, hisque speciatim verbis. Quare eligatur flauum, ple-
 num, grande, ponderosum, mordens gustū, feruens in ore modice,
 opobalsamum olens. Dicunt itaque istæ semina à vobis pro car-
 pobalsamo monstrata, non flaua, ut Dioscor. docuit, sed nigra sub-
 rubescentia spectari, vacuaque non plena esse, leuia & non grauium,
 parua & non magna, neque gustum aliquo pacto mordere, neque
 opobalsamum olere. Hisque rationibus negant illa semina uerum
 carpobalsamum antiquorum esse, sed potius ea, quæ olim ex Pe-
 tra oppido Arabiæ aduecta, uerum carpobalsamū adulterari Dio-
 scorides animaduertit, quod ipse hisce verbis docuit, dicēs: Adul-
 teratur semine hyperico simili, quod à Petra oppido defertur, sed
 coarguitur magnitudine, inanitate, virium ignauia, sapore piperis.
 Idemque ferè Plinius testatum reliquit: atque hæc sunt aduersus
 balsami vulgares fructus à quampluribus Italiæ, aliarumque natio-
 num medicis, & pharmacopeis disputata. ABDACH. Ex his
 duobus alterum uerum esse arbitror, vel illos scilicet viros à te re-
 citatas

D E B A L S A M O

citatas carpobalsami notas nunquam probè cognouisse, aut nunquam hos fructus, vel semina, quæ præ oculis omnes hi pharmacopolæ quotidie habent, inspexisse, quod si illi hæc aliquando inspexissent, ac rectè obseruassent, proculdubio fieri non potuisset, vt ex omnibus notis ipsos non agnouissent, veros esse balsami fructus, quando non solum falsum sit ipsos omnibus notis à Dioscor. traditis carere, sed ne vnâ quidem illis deesse. Nam istæ semina sunt humiditate melli simili plena, quorum si multa fracta intus ij. inspexissent, nisi cæci omnino fuissent, fieri nullo modo poterat vt non id animaduertissent. Cernuntur etiam longe hyperici seminibus maiora, sunt grauiora, cum aliqua mordicatione, atque opobalsami odoris fragrantia, quorum saporem; atque odorem unusquisque gustu, ac olfactu minime destituito, poterit cognoscere. Nemo mea quidem sententia erit, qui prius opobalsamum olfecerit, ac gustauerit, mox ista fracta semina olfaciendo & gustando, in ipsis eundem saporem, atque odorem opobalsami aperitissime non cognoscat. **ABDEL.** Verissima prædicas, neque indigna, vt ab illis medicis audirentur, ac animaduertentur. Nam hæc semina vulgaria à nobis pro carpobalsamo recepta, eadem esse, quæ in multis Arabiæ Foelicis locis supra balsami frutices colliguntur, omnes, qui illa loca peragrarunt, vere testantur: neque vllis unquam alijs Aegyptij pharmacopæi pro balsami fructibus ad componenda medicamenta usi fuere. Neque aliorum Aegyptiorum memoria constat, vnquam ex Petra oppido, quod nunc Mecha dicitur, alios, quàm hos fructus pro carpobalsamo ad nos delatos fuisse. Neque Galenus existimat homines in eorum seminum cognitione hallucinari, ac decipi posse, quando in libro de Antid. dixerit, carpobalsamum non posse adulterari, idque merito, cum minime fieri posse videatur, vt aliquis, qui vera balsami semina semel tantum viderit, posset ab alijs decipi; sed concedatur posse adulterari, tamen cognosceretur id saltem, ut Dioscor. docuerat, inanitate, paruitate, & sapore piperis. Verum non possum non vehementer illos medicos admirari, dicentes, notas à Dioscoride nobis carpobalsami eo traditas fuisse, ut ista semina ab alijs distinguerentur, quando ipse illas notas non ob id tradiderit, sed potius, vt ijs homines perdocti selligerent ex seminibus balsami, ea, quæ flaua existunt, plena, maiora, grauiora, sapore, atque odore opobalsami prædita, quoniam hæc cæteris meliora

meliora existunt. Quis ignorat, agricolas etiam ipsos aliqua semina ementes, siue triticum sit, siue hordeum, seligere plena, magna, ponderosa, optimi saporis, atque odoris, abijcereque inania, parua, leuia? Quamobrem istud? quia hæc inutilia, illa optima existunt. ALPIN. Dicunt, flauum colorem, quo vera semina balsami spectari Dioscor. tradidit, in istis seminibus non conspici, cum ipsa subrubra potius, & nigrescentia cernantur. ABDEL. Rectè dicunt, sed hinc conijcitur, ipsos minime esse in horum seminum obseruatione exercitatos, seduloque nunquam ea inspexisse, quoniam si sæpe multa sedulo, varijsque modis obseruassent, proculdubio duplici colore referta esse cognouissent, quippè nigro rubescente, suis folliculis vestita, hisque spoliata, ac nudata, flauo. Ex qua obseruatione, nec Dioscoridem, docentem illud semen flauum esse, nec Theophrastum cum Serapione subrubrum nigrescens, falsum prodidisse, patet. Quando hi semen vestitum suo folliculo, quod nigrum subrubescens cernitur: & Dioscor. folliculo spoliatum, quod flauum est, intellexerint. Hæcque à nobis de carpobalsamo dicta sufficiant. De xilobalsamo vero non puto à nobis multa esse dicenda, quando non ita omnibus, ut carpobalsamum, ignotum videatur. esse illas virgas communiter ab omnibus pharmacopæis pro carpobalsamo receptas, etsi ijs tamen non utantur, argumentum erit certissimum, ipsas redolere odorem opobalsami, & carpobalsami, eundemque gustui saporem etiam præferre. Optimæ autem existunt, sarmen tosæ, tenues, fuluæ, & recenter excisæ, odorem opobalsami manifestissimum spirantes. Quem odorem eximium spirare a Theophrasto ac Serapione proditum est. His vero recentibus pharmacopæi uti debent, cum paruo etiam tempore omni odore ac sapore destituantur; tanta est enim illius humidæ substantiæ, in qua odor, saporque fundantur, tenuitas, ut cito exoluatur, simulque cum ea sapor, atque odor euanescat. ALPIN. Fascem recentissimarum virgarum Dominicus à Rege noster pharmacopola ab amico suo Turca, apud oppidum Sues, illuc Mecha aduectum habuit, qui multum opobalsami odorem spirabat, qui tamen paucis mensibus ferè omnino exolutus est. Multas virgas recentes habui, quæ apud me adhuc asseruantur; quas comparatas cum ijs, quæ apud Venetos pharmacopolas sunt, easdem utique esse sine dubio cognoscitur, quæ si recentes conseruarentur, ueritas

D E V B A L S A M O

hęc omnibus esset manifestissima, ita ualidus, ac manifestus in ijs
 odor opobalsami perciperetur, ex quo omne dubium ex ipsorum
 animis sponte excidisset. ABDEL. Tibi sufficiat, hęc de bal-
 sami planta, succo, fructibus, virgis, ex nobis audiuisse, atque didi-
 cisse, veramque hanc huius plantę ichonem, nunc Alpine specta-
 re poteris, atque ex dictis ipsam recognoscere. Sed absoluto
 de ijs sermone, cum iam Sol supra orizontem multum ascenderit,
 aeremque inflammare coeperit, satius erit nos hinc abire, & in vr-
 bem redire, priusquam augeatur caloris æstus. ALPIN. Re-
 cte suades, abeamus, vobisque, quod tantum hactenus
 susceperitis laborẽ, multas gratias refero, meq; vt
 pro vestra humanitate ametis, quemadmo-
 dum facitis, etiam, atque etiam rogo.
 valete. ABDEL. Atq; tu interim
 vale. mementoq; nos tui
 esse studiofissimos, te
 q; multum, atq;
 multum ob
 serua-
 re.

BALSAMVM.

BALSAMVM.

X 2 Cur